

Insolvenční řízení

V poměrech první fáze insolvenčního řízení (od podání insolvenčního návrhu do rozhodnutí o úpadku dlužníka) nepředstavuje zkoumání okolností, zda je dlužník řádně zastoupen a má procesní způsobilost, „dokazování“ („osvědčování“) úpadku, nýbrž šetření podmínek řízení, jež soud provádí z úřední povinnosti bez omezení návrhů účastníků řízení.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 29 ICdo 112/2023-76 ze dne 26.2.2026)

Nejvyšší soud rozhodl v insolvenční věci dlužníka Bytové družstvo Spolková 4, se sídlem v B., vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. KSBR 27 INS 18198/2020, o insolvenčním návrhu dlužníka, o žalobě pro zmatečnost podané dlužníkem proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 11. prosince 2020, č. j. KSBR 27 INS 18198/2020-A-15, vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 29 ICm 3315/2021, o dovolání dlužníka, zastoupeného Mgr. J.H., advokátem, se sídlem v B., proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. ledna 2023, č. j. 29 ICm 3315/2021, 14 VSOL 224/2022-22 (KSBR 27 INS 18198/2020), tak, že usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. ledna 2023, č. j. 29 ICm 3315/2021, 14 VSOL 224/2022-22 (KSBR 27 INS 18198/2020), a usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 11. května 2022, č. j. 29 ICm 3315/2021-9, se zrušují a věc se vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

1. Krajský soud v Brně (dále též jen „insolvenční soud“) usnesením ze dne 11. května 2022, č. j. 29 ICm 3315/2021-9, zamítl žalobu pro zmatečnost, jíž se dlužník (Bytové družstvo Spolková 4) domáhal zrušení usnesení ze dne 11. prosince 2020, č. j. KSBR 27 INS 18198/2020-A-15, kterým insolvenční soud (mimo jiné) zjistil úpadek dlužníka a prohlásil konkurs na jeho majetek.

2. Přitom šlo o druhé rozhodnutí insolvenčního soudu, když první usnesení ze dne 2. února 2022, č. j. 29 ICm 3315/2021-3, kterým insolvenční soud (mimo jiné) odmítl žalobu pro zmatečnost, změnil Vrchní soud v Olomouci k odvolání dlužníka usnesením ze dne 17. března 2022, č. j. 29 ICm 3315/2021, 13 VSOL 59/2022-7 (KSBR 27 INS 1819/2020), tak, že se žaloba pro zmatečnost neodmítá.

3. Insolvenční soud – odkazuje (mimo jiné) na § 21 odst. 1 písm. a/, § 103 a § 229 odst. 1 písm. c/ a d/ a odst. 3 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), § 7 a § 96 odst. 2 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), a § 18 a § 20 zákona č. [191/2020](#) Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastnící se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu (dále jen „lex COVID“), jakož i na (označenou) judikaturu Nejvyššího soudu – dospěl k závěru, že J. O. D. (dále jen „J. O. D.“) coby předseda představenstva dlužníka byl oprávněn podat dne 28. srpna 2020 za dlužníka insolvenční návrh; doba pěti let jeho funkčního období sice „skončila“ dne 23. července 2020, avšak s ohledem na lex COVID se funkční období prodloužilo „minimálně“ do 31. prosince 2020. Dlužník nadto není osobou oprávněnou podat žalobu pro zmatečnost, jelikož jeho insolvenčnímu návrhu bylo vyhověno.

4. Vrchní soud v Olomouci k odvolání dlužníka usnesením ze dne 18. ledna 2023, č. j. 29 ICm 3315/2021, 14 VSOL 224/2022-22 (KSBR 27 INS 18198/2020), usnesení insolvenčního soudu

potvrdil.

5. Odvolací soud – cituje § 21 odst. 1 písm. a/, § 229 odst. 1, § 234 a § 235f o. s. ř., § 18, § 19 a § 20 lex COVID a § 7 a § 96 insolvenčního zákona a odkazuje na judikaturu Nejvyššího soudu – shodně s insolvenčním soudem uzavřel, že J. O. D. byl oprávněn za dlužníka podat insolvenční návrh, protože byl v době podání insolvenčního návrhu předsedou představenstva. Insolvenčnímu návrhu dlužníka bylo nadto vyhověno (vydáním rozhodnutí o úpadku), takže dlužník „nemá k dispozici“ opravný prostředek [ať již řádný (odvolání) nebo mimořádný (žalobu pro zmatečnost)].

6. Pětileté funkční období J. O. D. coby předsedy představenstva dlužníka mělo skončit dne 23. července 2020; podle mimořádného opatření Ministerstva zdravotnictví ze dne 19. června 2020, č. j. MZDR 15757/2020-24/MIN/KAN (dále též jen „mimořádné opatření ze dne 19. června 2020“), byl s účinností od 22. června 2020 všem osobám zakázán pohyb a pobyt bez ochranných prostředků dýchacích cest (nos, ústa) jako je respirátor, rouška, ústenka, šátek, šál nebo jiné prostředky, které brání šíření kapének, také ve všech vnitřních prostorách staveb, mimo bydliště. Mimořádné opatření „objektivně podstatně znesnadňovalo kontakt osob“ ve vnitřních prostorách budov, tedy i konání volební členské schůze dlužníka; zrušeno bylo k 1. červenci 2020; v souladu s § 20 odst. 1 lex COVID se ale funkční období J. O. D. prodloužilo, s čímž J. O. D. souhlasil ve smyslu § 20 odst. 2 lex COVID.

7. K zániku funkce předsedy představenstva dlužníka nedošlo ani dříve; J. O. D. byl sice dne 14. května 2019 pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin spáchaný v souvislosti s podnikáním (dlužníka), k zániku funkce pro ztrátu bezúhonnosti ve smyslu § 6 odst. 2 zákona č. [455/1991](#) Sb., o živnostenském podnikání (živnostenského zákona), však nedošlo. Rejstříkový soud se touto skutečností „nezabýval“, J. O. D. byl nadále zapsán v obchodním rejstříku jako předseda představenstva dlužníka a ztráta bezúhonnosti se mýjí se smyslem zákona.

8. Proti usnesení odvolacího soudu podal dlužník dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu § 237 o. s. ř., argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právních otázek, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od (označené) ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, jakož i právní otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

9. Podle obsahu dovolání dovolatel pokládá otázku, jež má za dovolacím soudem doposud neřešenou, týkající se aplikace § 18 a násl. lex COVID. Podle dovolatele není správný názor odvolacího soudu, že mimořádné opatření zakládá „vyvratitelnou domněnku o znesnadnění konání volební členské schůze družstva (dlužníka)“; míní, že § 19 lex COVID dává „výslovný nástroj“ k překonání „těžkostí“ tím, že umožňuje konání členské schůze za použití komunikace na dálku či per rollam, a § 20 lex COVID o prodloužení funkčního období J. O. D. tak nelze aplikovat.

10. Dovolatel má dále za to, že odvolací soud postupoval v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu, jestliže požadoval, aby tvrdil a prokazoval skutečnosti zpochybňující závěr, že konání volební členské schůze bylo znemožněno nebo podstatně znesnadněno; tím odvolací soud žádal po dovolateli prokazovat „obsah právního předpisu“, přičemž současně zatížil důkazním břemenem „nesprávnou procesní stranu“.

11. Ohledně svého subjektivního oprávnění podat žalobu pro zmatečnost má dovolatel za to, že odvolacím soudem označená judikatura Nejvyššího soudu není přiléhavá (nedopadá na poměry věci). Újmu na právech nelze posuzovat jen z „procesního hlediska“, neboť důsledky žalobou pro zmatečnost napadeného rozhodnutí jsou pro dovolatele „devastující“; insolvenční návrh podala „osoba odlišná od žalobce, byť se za něj vydávala“.

12. Podle dovolatele vyřešil odvolací soud v rozporu s (označenou) ustálenou rozhodovací praxí Nejvyššího soudu i otázku „zástupčího oprávnění“ J. O. D. při podání insolvenčního návrhu, jestliže „připustil“, že J. O. D. mohl jednat za dovolatele i poté, kdy jeho „zástupčí oprávnění zaniklo“ (pozbytím bezúhonnosti), takže byl zástupcem „pouze formálně dle zápisu v obchodním rejstříku“.
13. Pro dovolací řízení je rozhodné aktuální znění občanského soudního řádu.
14. Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností dovolání, jež může být přípustné jen podle § 237 o. s. ř. a pro něž zároveň neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř.
15. Dovolání není přípustné pro řešení poslední otázky (odst. 12 shora), když oproti mínění dovolatele odvolací soud v napadeném rozhodnutí nedovodil oprávnění J. O. D. podat insolvenční návrh za dovolatele na základě toho, že byl zástupcem „pouze formálně dle zápisu v obchodním rejstříku“; odvolací soud naopak v odst. 23 odůvodnění napadeného rozhodnutí samostatně posoudil (mimo jiné s odkazem na důvody nálezu pléna Ústavního soudu ze dne 7. dubna 2009, sp. zn. Pl. ÚS 35/08, uveřejněného pod číslem 83/2009 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu), že funkce předsedy představenstva J. O. D. nezanikla k 14. květnu 2019 pro ztrátu bezúhonnosti, neboť takový důsledek se „míjí se smyslem“ právní úpravy a je v rozporu s „principem proporcionality“. Uvedené právní posouzení dovolatel nikterak nezpochybil, přičemž dovolací soud je v dovolacím řízení vázán uplatněnými dovolacími důvody, včetně jejich obsahového vymezení, a z jiných než dovolatelem uplatněných důvodů napadené rozhodnutí přezkoumat nemůže (srov. § 242 odst. 3 věty první o. s. ř. a důvody nálezu Ústavního soudu ze dne 11. listopadu 2009, sp. zn. IV. ÚS 560/08, uveřejněného pod číslem 236/2009 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu).
16. Dovolání je nicméně přípustné pro řešení ostatních otázek, neboť ohledně aplikace § 18 a násl. lex COVID, subjektivního oprávnění dovolatele k podání žaloby pro zmatečnost a otázky důkazního břemene jde v daných poměrech o otázku dovolacím soudem doposud neřešenou.
17. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají (odvolací soud správně jednal toliko s dovolatelem jako s jediným účastníkem řízení o žalobě pro zmatečnost). Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.
18. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.
19. Pro právní posouzení věci Nejvyšším soudem jsou rozhodující následující skutečnosti, z nichž vyšly oba soudy a které se rovněž promítají v obsahu insolvenčního rejstříku:

[1] Členská schůze dovolatele navrhla a zvolila dne 23. července 2015 jako „nového předsedu družstva“ J. O. D. Článek 14 bod 1 a 8 stanov dovolatele stanovuje funkční období členů představenstva jako pětileté s tím, že za představenstvo a za dovolatele jedná navenek předseda představenstva nebo dva členové představenstva společně.

[2] Insolvenční návrh podaný za dlužníka J. O. D. došel insolvenčnímu soudu dne 28. srpna 2020 z datové schránky dovolatele. Vyhláškou ze dne 31. srpna 2020, č. j. KSBR 27 INS 18198/2020-A-2, zveřejněnou v insolvenčním rejstříku téhož dne, oznámil insolvenční soud zahájení insolvenčního řízení vedeného na majetek dovolatele. Usnesením ze dne 11. prosince 2020, č. j. KSBR 27 INS 18198/2020-A-15, zveřejněným téhož dne, insolvenční soud (mimo jiné) zjistil úpadek dovolatele (bod I. výroku) a prohlásil konkurs na jeho majetek (bod II. výroku).

[3] Usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 15. října 2021, č. j. 50 Cm 114/2019-78, jež nabylo právní moci dne 26. ledna 2022, byli jmenováni členy představenstva dovolatele A-store group s. r. o. a Daria Oleshkevich; zároveň soud ustanovil dovolateli opatrovníka pro (dané) řízení.

[4] Dovolatel podal žalobu pro zmatečnost proti usnesení insolvenčního soudu ze dne 11. prosince 2020, č. j. KSBR 27 INS 18198/2020-A-15, s tím, že v době podání insolvenčního návrhu zde nebylo osoby oprávněné jednat za dovolatele, popřípadě bylo „nejméně sporné“, kdo je takovou oprávněnou osobou (zmatečnostní důvod podle § 229 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.); zároveň nebyl podán návrh na zahájení řízení, ačkoliv ho podle zákona bylo třeba (zmatečnostní důvod podle § 229 odst. 1 písm. d/ o. s. ř.).

20. Nejvyšší soud předesílá, že osoba, která podává žalobu pro zmatečnost z důvodu zmatečnostní vady uvedené v § 229 odst. 1 písm. c/ o. s. ř., musí tvrdit (chce-li s takovou žalobou uspět), že jako účastník řízení neměla procesní způsobilost nebo nemohla před soudem vystupovat (§ 29 odst. 2 o. s. ř.) a (současně) nebyla řádně zastoupena. K tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 2020, sen. zn. 29 ICdo 2/2019, uveřejněné pod číslem 49/2021 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „Sb. rozh. obč.“). Proti tomu okolnost, že žalobu (návrh na zahájení řízení, respektive v poměrech dané věci insolvenční návrh) podal někdo, kdo k tomu nebyl řádně žalobcem (navrhovatelem) zmocněn, neznamená, že nebyl podán návrh na zahájení řízení; může jít pouze o vadu, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. K tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. března 2005, sp. zn. 29 Odo 963/2003, uveřejněné pod číslem 29/2006 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 29/2006“), a judikaturu tam uvedenou.

21. V usnesení ze dne 27. listopadu 2014, sen. zn. 29 NSČR 113/2014, uveřejněném pod číslem 40/2015 Sb. rozh. obč., Nejvyšší soud přijal závěr, podle něhož insolvenční navrhovatel, jehož insolvenčnímu návrhu soud vyhověl rozhodnutím o úpadku, není osobou subjektivně oprávněnou k podání opravného prostředku proti rozhodnutí o úpadku, i když tvrdí, že rozhodnutí je postiženo tzv. zmatečnostní vadou řízení.

22. Ustálená rozhodovací praxe Nejvyššího soudu z povahy žaloby pro zmatečnost jakožto opravného prostředku dovozuje, že ji může podat jen ten účastník, kterému nebylo rozhodnutím soudu prvního stupně (odvolacího soudu) plně vyhověno, popřípadě kterému byla tímto rozhodnutím způsobena jiná určitá újma na jeho právech, jestliže ji lze odstranit zrušením žalobou pro zmatečnost napadeného rozhodnutí. Rozhodujícím přitom je výrok rozhodnutí soudu a případnou újmu na právech účastníka lze posuzovat jen z procesního hlediska, tedy, řečeno jinak, z pohledu dopadu (výsledků a důsledků) rozhodnutí do práv účastníka řízení. Při tomto posuzování také nelze brát v úvahu subjektivní přesvědčení účastníka řízení, ale jen objektivní skutečnost, že rozhodnutím soudu mu byla způsobena určitá, třeba i nepříliš významná újma, kterou lze odstranit zrušením napadeného rozhodnutí a která se v novém rozhodnutí věci již neprojeví (nemůže projevit). K tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. června 2022, sen. zn. 29 ICdo 46/2020, uveřejněný pod číslem 42/2023 Sb. rozh. obč. a judikaturu tam uvedenou.

23. Uvedené závěry nejsou bez dalšího přenositelné do poměrů projednávané věci, v níž dovolatel tvrdí v žalobě pro zmatečnost, uplatňuje přitom zmatečnostní důvod podle § 229 odst. 1 písm. c/ o. s. ř., že nemohl před insolvenčním soudem vystupovat (nebylo zde osoby, která by za něj mohla v řízení o insolvenčním návrhu jednat) a nebyl řádně zastoupen. Jinak řečeno, dovolatel tvrdí, že J. O. D. nebyl oprávněn podat za něj insolvenční návrh, a není tak ani srozuměn s výsledkem řízení o insolvenčním návrhu [viz též (neúčinné) zpětvzetí insolvenčního návrhu ze dne 15. listopadu 2021 (B-39)]. Tvrzená procesní újma dovolatele spočívající v tom, že za něj „cizí“ osoba podala insolvenční návrh (nešlo tak o „jeho“ návrh), může být odstranitelná tím, že v případě zrušení žalobou pro zmatečnost napadeného rozhodnutí může dovolatel vzít insolvenční návrh zpět a insolvenční soud řízení o něm zastaví (§ 129 odst. 1 a § 142 písm. b/ insolvenčního zákona).

24. Závěr odvolacího soudu, že dovolatel není osobou subjektivně oprávněnou podat žalobu pro zmatečnost, tak není správný.

25. Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu je ustálena ohledně otázky jednání za právnickou osobu (§ 21 o. s. ř.) následovně:

26. Právní úprava jednání za právnickou osobu v řízení před soudem je samostatně (nezávisle na hmotném právu) obsažena v občanském soudním řádu, hmotněprávní úpravu jednání jménem (v zastoupení) právnické osoby nelze použít při posuzování oprávnění jednat za právnickou osobu v občanském soudním řízení, ledaže by možnost její aplikace vyplývala buď přímo z ustanovení § 21 o. s. ř., nebo ze zvláštních právních předpisů. K tomu srov. např. R 29/2006 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. listopadu 2019, sp. zn. 27 Cdo 3312/2018.

27. Z § 21 o. s. ř. a ani ze zvláštních právních předpisů nevyplývá, že by princip materiální publicity zápisů statutárního orgánu do obchodního rejstříku platil pro vymezení toho, kdo je v občanském soudním řízení oprávněn jednat za právnickou osobu před soudem. K tomu srov. např. již usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. dubna 2008, sp. zn. 21 Cdo 1388/2007. Jednatel společnosti s ručením omezeným je oprávněn jednat za právnickou osobu před soudem, i když o tom dosud nebyl proveden zápis v obchodním rejstříku; došlo-li však k ukončení výkonu funkce jednatele, nesmí za právnickou osobu vystupovat v řízení před soudem, i když (zatím) nedošlo k zápisu změny do obchodního rejstříku. K tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. dubna 2018, sp. zn. 21 Cdo 2646/2016.

28. Uvedené závěry ustálené rozhodovací praxe ohledně jednání za právnickou osobu podle občanského soudního řádu lze nepochybně převzít i pro poměry insolvenčního řízení (§ 20 odst. 1 insolvenčního zákona). I v insolvenčním řízení se tak otázka oprávnění jednat za právnickou osobu poměřuje § 21 o. s. ř., přičemž v tomto ohledu neplatí zásada materiální publicity veřejných rejstříků. V poměrech dovolatele, který je právnickou osobou s právní formou bytového družstva, tak je klíčové posoudit, zda byl J. O. D. v době podání insolvenčního návrhu (28. srpna 2020) oprávněn v insolvenčním řízení jednat za dovolatele coby předseda jeho statutárního orgánu [§ 705 zákona č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), § 21 odst. 1 písm. a/ o. s. ř. a § 20 odst. 1 insolvenčního zákona], ačkoliv jeho pětileté funkční období uplynulo dne 23. července 2020; uvedené oprávnění se přitom nemůže opírat o zápis v obchodním rejstříku, je-li tento zápis v rozporu s faktickým stavem. Z tohoto důvodu nemá pro rozhodnutí význam ani pozdější zápis v obchodním rejstříku (učiněný dne 11. května 2024), podle něhož funkce předsedy představenstva J. O. D. zanikla dne 23. července 2020; ke skutečnosti, že takový zápis byl v obchodním rejstříku učiněn v průběhu dovolacího řízení, ostatně nemůže Nejvyšší soud přihlížet (§ 241a odst. 6 o. s. ř.).

29. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení občanského soudního řádu, insolvenčního zákona a lex COVID:

§ 229 (občanského soudního řádu)

(1) Žalobou pro zmatečnost účastník může napadnout pravomocné rozhodnutí soudu prvního stupně nebo odvolacího soudu, kterým bylo řízení skončeno, jestliže

(...)

c/ účastník řízení neměl procesní způsobilost nebo nemohl před soudem vystupovat (§ 29 odst. 2) a nebyl řádně zastoupen,

(...)

§ 235a (občanského soudního řádu)

(...)

(2) Pro řízení o žalobě [pro zmatečnost] platí přiměřeně ustanovení o řízení v prvním stupni, není-li dále stanoveno něco jiného.

§ 7 (insolvenčního zákona)

Použití občanského soudního řádu a zákona o zvláštních řízeních soudních

Nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení, použijí se pro insolvenční řízení a pro incidenční spory přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu týkající se sporného řízení, a není-li to možné, ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních; ustanovení týkající se výkonu rozhodnutí nebo exekuce se však použijí přiměřeně jen tehdy, jestliže na ně tento zákon odkazuje.

Zvláštní opatření ve vztahu k právnickým osobám (§ 18-22) [lex COVID]

§ 18

Práva a povinnosti podle § 19 až 22 vznikají jen v době trvání mimořádného opatření při epidemii, v jehož důsledku je znemožněno nebo podstatně znesnadněno konání zasedání orgánu právnické osoby, nejdéle však do 31. prosince 2020, není-li dále stanoveno jinak.

§ 19

Zvláštní opatření ve vztahu k rozhodování orgánů právnických osob

(1) Orgán právnické osoby může rozhodovat mimo zasedání v písemné formě nebo s využitím technických prostředků i tehdy, nepřipouští-li to zakladatelské právní jednání. Další podmínky rozhodování mimo zasedání orgánu v písemné formě nebo rozhodování orgánu s využitím technických prostředků stanovené zákonem, popřípadě zakladatelským právním jednáním, nejsou dotčeny.

(2) Nestanoví-li zákon nebo zakladatelské právní jednání podmínky rozhodování podle odstavce 1, určí je v případě nejvyššího orgánu statutární orgán, v případě jiného orgánu tento orgán. Tyto podmínky musí být členům orgánu oznámeny v dostatečném předstihu před rozhodováním.

(...)

§ 20

Zvláštní opatření ve vztahu ke členům voleného orgánu právnických osob

(1) Pokud uplyne funkční období člena voleného orgánu právnické osoby, prodlužuje se jeho funkční období do uplynutí 3 měsíců ode dne následujícího po dni skončení mimořádného opatření při epidemii; to platí i tehdy, uplyne-li funkční období v době 1 měsíce ode dne následujícího po dni skončení mimořádného opatření při epidemii.

(2) Nesouhlasí-li člen voleného orgánu s prodloužením funkčního období podle odstavce 1, doručí nesouhlas před uplynutím funkčního období právnické osobě. V takovém případě se funkční období člena voleného orgánu neprodlužuje.

(...)

(4) Členem voleného orgánu se pro účely tohoto zákona rozumí osoba, která je členem orgánu právnické osoby a která je do funkce volena, jmenována či jinak povolána.

30. V citované podobě, pro věc rozhodné, platila ustanovení lex COVID v době podání insolvenčního návrhu i v době vydání žalobou pro zmatečnost napadeného rozhodnutí insolvenčního soudu. Citovaná ustanovení občanského soudního řádu a insolvenčního zákona platí v nezměněné podobě od zahájení insolvenčního řízení.

31. Na tomto místě Nejvyšší soud podotýká, že jako východiska, na nichž spočívá i jeho rozhodovací činnost (srov. např. rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 15. října 2008, sp. zn. 31 Cdo 495/2006, uveřejněný pod číslem 45/2009 Sb. rozh. obč.), přejímá závěry formulované k výkladu právních norem Ústavním soudem již ve stanovisku jeho pléna ze dne 21. května 1996, sp. zn. Pl. ÚS-st.-1/96, uveřejněném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu pod číslem 9/1997, (k nimž se Ústavní soud opakovaně přihlásil, např. v nálezu pléna ze dne 12. ledna 2021, sp. zn. Pl. ÚS 21/19, uveřejněném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu pod číslem 104/2021). Vázanost soudu zákonem neznámá bezpodmínečně nutnost doslovného výkladu aplikovaného ustanovení, nýbrž vázanost smyslem a účelem zákona. V případě konfliktu mezi doslovným zněním zákona a jeho smyslem a účelem je důležité stanovit podmínky priority výkladu e ratione legis před výkladem jazykovým, podmínky, jež by měly představovat bariéru možné libovůle při aplikaci práva. Smysl a účel zákona lze dovést především z autentických dokumentů vypovídajících o vůli a záměrech zákonodárce, mezi něž patří důvodová zpráva k návrhu zákona (příčemž ze souhlasu zákonodárce s osnovou návrhu lze pouze presumovat i jeho souhlas s jejími důvody) a dále z argumentace přednesené v rozpravě při přijímání návrhu zákona. Smysl a účel zákona lze dále dovést z pramenů práva. Při aplikaci právního ustanovení je nutno prvotně vycházet z jeho doslovného znění. Pouze za podmínky jeho nejasnosti a nesrozumitelnosti (umožňující např. více interpretací), jakož i rozporu doslovného znění daného ustanovení s jeho smyslem a účelem, o jejichž jednoznačnosti a výlučnosti není jakákoli pochybnost, lze upřednostnit výklad e ratione legis před výkladem jazykovým.

32. Z důvodové zprávy k lex COVID (sněmovní tisk číslo 807, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 8. volební období, 2017-2021) se podává, že „základním principem předloženého zákona je v krátkém čase reagovat na ty nejzásadnější problémy, s nimiž se mohou subjekty soudních řízení, právnické osoby a subjekty v insolvenčních a exekučních řízeních nyní potýkat. Celá řada překážek se dá překlenout individuálním přístupem soudů v řízeních či výkladem zákona, přesto existují případy, kdy ani jedna z uvedených cest možná není. Právě na ně přitom předložený návrh zákona směřuje.“

33. K navrhovanému znění § 18 lex COVID důvodová zpráva mimo jiné uvádí: „Cílem ustanovení je

postavit najisto, že práva a povinnosti plynoucí ze zvláštních opatření ve vztahu k právnickým osobám (§ 19-22) vznikají pouze za trvání mimořádného opatření při epidemii (viz § 1). Jinak řečeno, právnícké osoby mohou postupovat podle zvláštních opatření stanovených navrhovaným zákonem jen po dobu trvání mimořádného opatření – tedy např. mohou rozhodovat s využitím technických prostředků nebo per rollam (viz § 19) anebo kooptovat členy orgánu (viz § 20 odst. 3) i bez opory v zakladatelském právním jednání jen po dobu trvání mimořádného opatření při epidemii. (...)

Ustanovení zároveň počítá s tím, že následky některých pravidel přesáhnou den skončení mimořádného opatření. Tak je tomu v případě prodloužení funkčního období členů voleného orgánu (viz § 20 odst. 1 a § 22 odst. 1) a prodloužení lhůty ke svolání valné hromady kapitálové společnosti nebo členské schůze družstva za účelem projednání řádné účetní závěrky (viz § 21). V těchto případech budou následky trvat ještě po dobu 3 měsíců od skončení mimořádného opatření při epidemii.

34. Podle důvodové zprávy k § 19 lex COVID: „(...) jedním z největších problémů právnických osob za stávajících omezení vyvolaných mimořádnými opatřeními je nemožnost konat zasedání orgánů. Alternativou k fyzické přítomnosti členů orgánů je rozhodování s využitím technických prostředků nebo rozhodování mimo zasedání orgánu v písemné formě (tzv. rozhodování per rollam). (...) S ohledem na neočekávanou situaci vyvolanou epidemií COVID-19, kterou právnícké osoby nepředvídaly, a nezareagovaly tak na ni ujednáním v zakladatelském právním jednání, se navrhuje v odstavci 1 výslovně připustit možnost orgánů právnických osob takto rozhodovat bez ohledu na to, zda zakladatelské právní jednání takovou možnost připouští, neupravuje či zakazuje. Jinak řečeno každý orgán právnícké osoby může rozhodovat s využitím technických prostředků nebo mimo zasedání v písemné formě (tzv. per rollam). (...)

35. K navazujícímu § 20 lex COVID důvodová zpráva mimo jiné uvádí: „I přesto, že podle § 19 by měly být orgány právnických osob po dobu trvání mimořádného opatření při epidemii schopny efektivně rozhodovat (s využitím technických prostředků nebo per rollam), může se v praxi stát, ať už třeba kvůli rozsáhlé společnické struktuře nebo nemožnosti použít technické prostředky, že orgány i přesto nebudou schopny rozhodovat. To má obzvláště velký význam v případě orgánů, které volí členy statutárních orgánů. Pokud tyto orgány nejsou schopny rozhodovat (nemusí se jednat jen o nejvyšší orgán, ale i o jiné orgány, které jsou oprávněny volit členy statutárního orgánu) a zároveň členům statutárního orgánu uplyne funkční období, může zůstat právnícká osoba bez statutárního orgánu, tedy fakticky paralyzována. Z tohoto důvodu je potřeba vedle usnadnění způsobu rozhodování orgánů právnícké osoby přijmout i další opatření ve vztahu k voleným orgánům právnických osob, aby se zamezilo vzniku závažnějších problémů plynoucích z nefunkčnosti orgánů. Členem voleného orgánu se podle odstavce 4 rozumí osoba (tedy fyzická i právnícká osoba), která je členem orgánu právnícké osoby a která je do funkce volena, jmenována či jinak povolána.“

Za účelem zajištění akceschopných volených orgánů právnických osob se v odstavci 1 navrhuje automaticky prodloužit funkční období každého člena voleného orgánu, kterému by z důvodu plynutí času měla zaniknout funkce v době trvání mimořádného opatření (ale již za účinnosti navrhovaného zákona, v opačném případě viz § 22 odst. 1), a to až do doby uplynutí 3 měsíců ode dne skončení mimořádného opatření při epidemii. Funkční období se prodlouží také členům voleného orgánu, kterým funkční období uplyne v době 1 měsíce ode dne skončení mimořádného opatření při epidemii. Cílem tohoto pravidla je nastavit určitou „ochrannou dobu“ po skončení mimořádného opatření, než se situace alespoň částečně normalizuje a budou opět fungovat standardní rozhodovací mechanismy. Nelze však nutit člena voleného orgánu vykonávat funkci proti jeho vůli (z výkonu funkce plynou i povinnosti a odpovědnost), navrhuje se proto stanovit, že pokud nebude s prodloužením funkčního období souhlasit, doručí svůj nesouhlas právnícké osobě, a to nejpozději do dne uplynutí funkčního období (před jeho potenciálním prodloužením); v takovém případě k prodloužení funkčního období nedojde.“

36. Ustanovení § 18 lex COVID vymezuje časovou a věcnou působnost vzniku práv a povinností uvedených dále v § 20 až § 22 lex COVID, tedy i prodloužení funkčního období člena voleného orgánu právnické osoby podle § 20 odst. 1 lex COVID. K takovému prodloužení funkčního období může dojít ze zákona jen „v době trvání mimořádného opatření při epidemii, v jehož důsledku je znemožněno nebo podstatně znesnadněno konání zasedání orgánu právnické osoby“; zároveň zákon nastavuje „ochrannou dobu“ po skončení mimořádného opatření, a to i v případě, kdy funkční období člena voleného orgánu právnické osoby uplyne v době 1 měsíce ode dne skončení mimořádného opatření při epidemii.

37. Lex COVID užívá formulaci o znemožnění nebo podstatném ztížení (znesnadnění) určitého jednání nebo úkonu v důsledku mimořádného opatření při epidemii na více místech. V usnesení ze dne 30. dubna 2025, sp. zn. 29 Cdo 3313/2025, Nejvyšší soud shrnul svou judikaturu k možnosti prominutí zmeškání lhůty podle § 2 lex COVID tak, že uvedené ustanovení doplňuje okruh důvodů pro prominutí zmeškané lhůty účastníku řízení (jeho zástupci) k provedení procesního úkonu, a to s ohledem na výjimečnou situaci založenou dopadem mimořádných protiepidemických opatření. K tomu ovšem musí být současně splněny tyto podmínky: účastník řízení (jeho zástupce) zmeškal lhůtu z omluvitelného důvodu, tento omluvitelný důvod musí spočívat v mimořádném opatření při epidemii, které účastníkovi (zástupci) znemožnilo nebo podstatně ztížilo úkon učinit, a který by – nebýt nouzového stavu – jinak jako omluvitelný důvod ve smyslu § 58 odst. 1 o. s. ř. neobstál. Tehdy lze prominout i lhůtu, u níž zákon takový postup vylučuje. Soudy nemají přistupovat k prominutí zmeškání lhůty automaticky toliko pro existenci mimořádného opatření samotného, nýbrž je zapotřebí v každém jednotlivém případě tvrdit a prokázat, že účastníku řízení (jeho zástupci) bylo konkrétními dopady mimořádného opatření do jeho poměrů „znemožněno nebo podstatně ztíženo“ provedení zmeškaného úkonu; jinými slovy řečeno, že omezení plynoucí z mimořádných opatření (ve smyslu § 1 lex covid) mělo (podstatný) negativní vliv na schopnost účastníka úkon učinit. K těmto závěrům (formulovaným již v usnesení ze dne 30. dubna 2021, sp. zn. 21 Cdo 3798/2020) se pro účely výkladu § 5 lex COVID týkajícího se prominutí zmeškání lhůty v insolvenčním řízení Nejvyšší soud přihlásil v usnesení ze dne 31. července 2023, sen. zn. 29 NSČR 175/2022.

38. Smyslu a účelu zákona, jakož i jeho předestřenému jednotnému výkladu odpovídá taková aplikace § 18 lex COVID, podle níž není prodloužení funkčního období člena voleného orgánu právnické osoby (§ 20 odst. 1 lex COVID) automatické jen pro existenci mimořádného opatření samotného, nýbrž je nutné přihlížet k okolnostem konkrétního případu a vždy jednotlivě zvažovat, zda důsledek mimořádného opatření znemožňoval nebo podstatně znesnadňoval konání zasedání konkrétního orgánu právnické osoby s ohledem na individuální okolnosti případu (např. doba trvání a konkrétní dopady mimořádného opatření, počet členů orgánu právnické osoby, jejich věk a zdravotní stav, předpokládaná délka zasedání, okolnost, zda opatření závazně stanovovalo hygienicko-epidemiologické podmínky pro shromažďování osob ve vnitřních prostorech a zda tyto podmínky byla právnická osoba schopna splnit atd.). Jen v takovém případě bude možné určit, zda funkční období člena voleného orgánu právnické osoby marně uplynulo skutečně v důsledku mimořádných protiepidemických opatření; jen na tuto výjimečnou situaci totiž zákonodárce míří (slovy důvodové zprávy) nastavením „ochranné doby“ kvůli tomu, že nefungují „standardní rozhodovací mechanismy“ právnické osoby.

39. V projednávané věci odvolací soud z mimořádného opatření ze dne 19. června 2020, které (s danými výjimkami) zakazovalo pohyb a pobyt bez ochranných prostředků dýchacích cest (též) ve všech vnitřních prostorech staveb mimo bydliště, bez dalšího dovodil, že opatření „objektivně podstatně znesnadňovalo kontakt osob ve vnitřních prostorech staveb, a tedy i konání volební členské schůze dlužníka“ (odst. 21 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Odvolací soud tak nezkoumal a neposoudil shora naznačené konkrétní poměry dovolatele; nehodnotil ani okolnost, že mimořádné opatření bylo účinné toliko v době od 22. června 2020 do 1. července 2020 a jen v této

době tak mohlo působit „podstatné znesnadnění“ svolání a konání volební členské schůze [zároveň jen v této době mohl být využit způsob rozhodování mimo zasedání v písemné formě nebo s využitím technických prostředků i tehdy, nepřipouští-li to stanovy dovolatele (§ 19 lex COVID)].

40. Dovolání je tedy důvodné i v této části (ohledně aplikace § 18 a násl. lex COVID).

41. Posouzení, zda má účastník řízení procesní způsobilost (§ 20 o. s. ř.) nebo zda mohl před soudem vystupovat (§ 29 odst. 2 o. s. ř.) a (ne)byl řádně zastoupen (srov. § 229 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.), není svou povahou „dokazováním“ rozhodných skutečností za účelem rozhodnutí ve věci samé (v řízení o insolvenčním návrhu „osvědčováním“ úpadku dlužníka), nýbrž šetřením podmínek, za kterých (insolvenční) řízení vůbec může dále probíhat. K rozdílu mezi dokazováním a šetřením srov. již usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. srpna 2001, sp. zn. 20 Cdo 1020/99, uveřejněné pod číslem 25/2002 Sb. rozh. obč. Dále (pro poměry insolvenčního řízení) srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. listopadu 2022, sen. zn. 29 NSČR 90/2021, uveřejněné pod číslem 83/2023 Sb. rozh. obč.

42. Jinak řečeno, v poměrech první fáze insolvenčního řízení (od podání insolvenčního návrhu do rozhodnutí o úpadku dlužníka) nepředstavuje zkoumání okolností, zda je dlužník řádně zastoupen a má procesní způsobilost, „dokazování“ („osvědčování“) úpadku, nýbrž šetření podmínek řízení, jež soud provádí z úřední povinnosti bez omezení návrhů účastníků řízení.

43. V řízení o žalobě pro zmatečnost ten, kdo žalobu podává, „tvrdí“ a „prokazuje důvod zmatečnosti“ [ve vazbě na důvod zmatečnosti podle § 229 odst. 1 písm. c/ o. s. ř. srov. např. odstavec 53 odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 2020, sen. zn. 29 ICdo 2/2019, uveřejněného pod číslem 49/2021 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 49/2021“)]. Přitom při rozhodování o žalobě pro zmatečnost soud posuzuje napadené rozhodnutí jen z pohledu důvodu zmatečnosti, který byl uveden v žalobě pro zmatečnost nebo který byl označen dodatečně (vedle již uvedeného důvodu zmatečnosti nebo místo něho) v době, kdy ještě běžela lhůta k žalobě pro zmatečnost; uplatněnými důvody zmatečnosti je vázán (srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. února 2013, sp. zn. 21 Cdo 4119/2011, uveřejněného pod číslem 52/2013 Sb. rozh. obč., a odstavec 40 odůvodnění R 49/2021).

44. V těch případech, v nichž nestanoví jinak zákonná úprava žaloby pro zmatečnost, se přitom ustanovení o řízení v prvním stupni uplatňují pro řízení o žalobě pro zmatečnost (jen) „přiměřeně“ (§ 235a odst. 2 o. s. ř.). Jde-li o žalobu pro zmatečnost podanou proti rozhodnutí insolvenčního soudu vydanému v insolvenčním řízení, je jen „přiměřená“ aplikace ustanovení občanského soudního řádu týkajících se sporného řízení dále podmíněna (pro případ, že jinak nestanoví insolvenční zákon) i tím, aby nešlo o postup rozporný se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení (srov. § 7 insolvenčního zákona, též ve spojení s § 5 insolvenčního zákona).

45. Dlužník (coby jediný insolvenční navrhovatel) byl jediným účastníkem první fáze insolvenčního řízení. Zkoumání včas uplatněného důvodu zmatečnosti ve smyslu § 229 odst. 1 písm. c/ o. s. ř. se (i s přihlédnutím k takto vymezenému účastenství) nemůže omezit jen na ty „důkazy“, jež k neexistenci označených podmínek řízení nabízí dlužník, který žalobu pro zmatečnost podal. V první fázi insolvenčního řízení šlo (muselo jít) o šetření podmínek, za kterých mohlo insolvenční řízení vůbec dále probíhat, jež měl insolvenční soud provádět z úřední povinnosti; také v řízení o žalobě pro zmatečnost soud musí prověřit existenci zpochybněných podmínek řízení z vlastní iniciativy (není vázán jen „důkazními“ návrhy dlužníka). V projednávané věci je na základě výše uvedeného zřejmé, že soud se především neobejde (neměl obejít) bez výsledku J. O. D. k tomu, z čeho on sám odvozoval své oprávnění jednat za dlužníka v rozhodné době.

46. Právní posouzení, na němž spočívá napadené rozhodnutí a které bylo dovoláním zpochybněno, tak není správné. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.),

napadené usnesení podle ustanovení § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí také pro rozhodnutí insolvenčního soudu, zrušil Nejvyšší soud podle ustanovení § 243e odst. 2 věty druhé o. s. ř. i toto rozhodnutí a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

Další články:

- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)